

Міністерство надзвичайних ситуацій України
Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Національна академія педагогічних наук України
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України
Інститут професійно-технічної освіти НАПН України
Інститут інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України

ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В СУЧАСНІЙ ОСВІТІ: ДОСВІД, ПРОБЛЕМИ, ПЕРСПЕКТИВИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
ІІІ МІЖАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

12 – 14 листопада 2012 р.

Частина 2

КИЇВ-ЛЬВІВ
2012

УДК 378.14
ББК 74.58
І 74

Рекомендовано до друку Вченою радою Львівського державного університету безпеки життєдіяльності (протокол № 3 від 17 жовтня 2012 р.)

Рецензенти:

Тименко В.П., доктор педагогічних наук, професор
Теслюк В.М., доктор технічних наук, професор
Аніщенко О.В., доктор педагогічних наук, доцент

Редакційна колегія:

Козяр М.М., доктор педагогічних наук, професор (голова)
Зязюн І.А., доктор філософських наук, професор, академік НАПН України (голова)
Ничкало Н.Г., доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України (заступник голови)
Рак Т.Є., кандидат технічних наук, доцент (заступник голови)
Кремень В.Г., доктор філософських наук, професор, академік НАН України і НАПН України
Гончаренко С.У., доктор педагогічних наук, професор, академік НАПН України
Радкевич В.О., доктор педагогічних наук, професор, член-кор. НАПН України
Биков В.Ю., доктор технічних наук, професор, академік НАПН України
Бикова О.В., кандидат педагогічних наук
Васянович Г.П., доктор педагогічних наук, професор
Грицюк Ю.І., доктор технічних наук, доцент
Гуревич Р.С., доктор педагогічних наук, професор, член-кор. НАПН України
Коваль М.С., кандидат педагогічних наук, доцент
Ковалишин В.В., кандидат технічних наук, доцент
Кузик А.Д., кандидат фізико-математичних наук, доцент
Лук'янова Л.Б., доктор педагогічних наук, професор
Огієнко О.І., доктор педагогічних наук, професор
Помиткін Е.О., доктор психологічних наук, професор
Рак Ю.П., доктор технічних наук, професор
Ренкас А.Г., кандидат технічних наук, доцент
Савчин М.В., доктор психологічних наук, професор
Спірін О.М., доктор педагогічних наук, професор
Хомич Л.О., доктор педагогічних наук, професор
Шуневич Б.І., доктор педагогічних наук, професор

Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми,

І 74 перспективи: третя міжнар. наук.-практ. конф.: [в 2ч.]. Ч. 2. /Львівський державний університет безпеки життєдіяльності, Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України та ін.; [за ред. М.М.Козяра, Н.Г.Ничкало]. – Львів: ЛДУ БЖД, 2012. – 290 с.

Висвітлено методологічні і психолого-педагогічні проблеми використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній підготовці фахівців. Проаналізовано інформаційні технології та інноваційні методики формування професійної компетентності й контролю навчальних досягнень учнів, курсантів і студентів. Обґрунтовано дидактичні засади підготовки викладачів до використання інформаційно-телекомунікаційних технологій.

Для педагогічного персоналу загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих навчальних закладів, інститутів післядипломної освіти, наукових працівників, педагогів, аспірантів і докторантів, викладачів, усіх тих, хто займається проблемами інформаційно-телекомунікаційних технологій в сучасній освіті.

Перекручені поняття «свободи», «демократії» призводять до фізичних і духовних злочинів. Ми стали забувати, що свобода отруваючи розум і душі людей неприйнятна і для якої демократії і є злочином не менш тяжким, ніж фізичне насилля, знущання і вбивство людини. Свобода слова не є свободою для словоблуддя, а демократія у суспільному житті свобода особистості поведінки не означає анархії і свободи для злочинних дій людини.

Праця вчителя, педагога за умов появи новітніх освітніх технологій, ускладнилися і водночас ще вищою і відповідальною постала його роль в суспільному житті. З одного боку, педагог має сам засвоїти і зрозуміти, як доцільніше в його діяльності використати той чи інший технічний засіб у процесі викладання. З другого, ніякі найдосконаліші технічні винаходи не спроможні замінити живу постать талановитого, постійно шукаючого нове педагога, вчителя, які своє серце і розум віддають вихованцям.

Нові завдання і вимоги постають і перед суспільством, яке не на словах, а на ділі, в усьому повсякденному житті повинно створювати максимально сприятливі умови для життя і праці педагога, вчителя. Адже тільки вчитель і педагог забезпечують підготовку для суспільства усіх фахівців будь-якої професії.

Людство, як наголошував геніальний В. Вернадський, «стає могутньою геологічною силою, пов'язаною не з його фізичною вагою, яка надзвичайно мала порівняно з масою Землі, а з розумом і направленою цим розумом працею». (В. Вернадський. Научная мысль, как планетарное явление. М. 1991, с. 240).

Природа наділила людину двома могутніми силами, спираючись на які, вони може здійснити усе, що максимально узгоджується із законами природи, ці сили – розум і совість.

Розум відкриває можливість у пізнанні і творенні, совість опромінює здатність оцінити характер твору мого, доцільність його застосування на практиці, утримує від усього, що може зашкодити і суперечити добру, правді і справедливості людського життя.

Педагог допомагає своїми знаннями збагачувати і розвивати розум, всією своєю людською поведінкою, всією суттю своєї індивідуальної неповторності він може бути зразком для формуючої совісті своїх вихованців.

Народна мудрість проголошує, що шукаючи життєві шляхи, будь чистий серцем, перше, ніж починати йти.

Захоплюючись і високо охоплюючи освітні технології, які увійшли у наше життя, не слід перебільшувати їх роль, яка ніколи не здатна замінити постать талановитого педагога, його особистості яка спроможна допомогти обрати вірні і чесні шляхи у житті своїх вихованців.

*О. Кучай, канд. пед. наук, доцент
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького,
м. Черкаси*

ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ МАЙБУТНІМИ УЧИТЕЛЯМИ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Сучасне суспільство характеризують зростання ролі інформації в соціальних відносинах, збільшення швидкості її опрацювання завдяки комп'ютерній техніці та впровадження інформаційних телекомунікаційних технологій у всі сфери суспільного життя. Про зростання ролі мультимедіа в розвитку суспільства свідчать Закони України „Про інформацію” (1992), „Про захист інформації в автоматизованих системах” (1994), „Про Концепцію Національної програми інформатизації” (1998), „Про Національну програму інформатизації” (1998) та укази Президента України „Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні” (2000), „Про заходи щодо вдосконалення державної інформаційної політики та забезпечення інформаційної безпеки України” (2001) та ін.

Інформатизація суспільства зумовлює необхідність застосування мультимедійних технологій в освіті, яка готує кваліфіковані кадри для всіх сфер і галузей суспільного життя. В епоху інформатизації суспільства помітно зростає роль освіти, оскільки з усіх соціальних інститутів саме освіта є основою його соціально-економічного і духовного розвитку. На даному етапі в Україні відбувається становлення нової системи освіти, орієнтованої на входження в європейський освітній простір. Учитель перестав бути основним джерелом знань для учнів. На дітей і підлітків нахлинула лавина інформації з різних джерел, таких як: телебачення, відеофільми, комп'ютерні програми й ігри, Інтернет, різноманітна навчальна й науково-популярна література тощо.

Очевидно, що впровадження мультимедійних технологій в освіту вимагає відповідності професійної підготовки вчителів сучасному рівню інформатизації суспільства. Тому однією з глобальних цілей інформатизації освіти є підготовка вчителів, які володіють високим рівнем застосування мультимедійних технологій, готові застосовувати їх у навчально-виховному процесі й управлінні освітою, беруть активну участь у процесі інформатизації освіти.

Аналіз діяльності випускників ВНЗ допоміг виявити такі суперечності між:

- традиційною системою навчання, що переживає глибоку кризу, та новими умовами глобального впровадження мультимедійних технологій у всі сфери життєдіяльності сучасної людини;
- вимогами до педагогічної праці, яка має бути індивідуально-творчою, та заформалізованою системою підготовки вчителя;
- стрімкий розвиток науки, тенденції переходу до інформаційного суспільства, що чітко прослідковуються нині, загострюють суперечності між обсягом інформації, що одержується людством і можливостями її засвоєння. Виникла гостра потреба в оволодінні майбутніми вчителями мультимедійних технологій;
- невичерпними дидактичними можливостями всесвітньої інформаційної мережі Інтернет і низьким рівнем їх використання в процесі підготовки майбутнього вчителя початкових класів;
- швидкими темпами комп'ютеризації навчання у загальноосвітніх школах і неготовністю вчителів початкових класів до використання мультимедійних технологій.

Низький рівень інформаційної культури вчителя початкових класів призвів до того, що він переважно є лише споживачем готової дидактичної продукції, не готовий до створення авторських розробок навчальних і виховних заходів. Розуміння необхідності широкого впровадження мультимедійних технологій в навчально-виховний процес у школах і ВНЗ ще не знайшло повного застосування на практиці. Застосування мультимедійних технологій у навчанні розуміється багатьма практиками лише як фрагментарне використання у вивченні окремих предметів.

Набуто певний практичний досвід використання мультимедіа у початковій ланці навчання (Ю. Громова, І. Мураль, Л. Югова та інші), що свідчить про інтерес учителів до пошуку шляхів їх використання.

Впровадження мультимедіа в освіту піднімає навчання на якісно новий рівень за рахунок використання в мультимедіа-ресурсах різних способів подання інформації. Вищі навчальні заклади передусім мають формувати творчого вчителя, який може зацікавити учнів, застосовувати мультимедійні засоби навчання (МЗН) для пробудження інтересу учнів, активності в навчанні. Специфікою навчання молодших школярів є візуалізація навчального матеріалу, а одним з найбільш ефективних способів забезпечення її – наочно-образний підхід за допомогою МЗН.

Проблеми інформатизації освіти, використання мультимедійних технологій, аналіз педагогічного потенціалу інформатизації навчального процесу розкрито в роботах Ю. Казакова, В. Мадзігона, Ю. Машбиця, І. Прокопенка, Н. Савченко, М. Жалдака, О. Шликова та ін.

Підготовка фахівців, зокрема вчителів початкових класів, які володіють новітніми мультимедійними технологіями, є необхідною умовою для підвищення рівня знань суспільства загалом, так як сам класовод закладає основи знань людини.

Процес підготовки вчителів початкових класів із застосуванням мультимедійних технологій у вищих навчальних закладах висвітлюють у своїх працях В. Андрієвська, В. Імбер, Н. Оліфіренко, О. Суховірський, В. Шакоцько, О. Шиман та ін. Однак, як свідчать дослідження, переважна кількість учителів початкової школи не готова використовувати ІКТ, мультимедійні технології у своїй професійній діяльності, зокрема готувати й проводити уроки з комп'ютерною підтримкою.

Втім теоретичний аналіз проблеми навчання мультимедіа майбутніх учителів свідчить про недостатню її розробленість, особливо в царині наукового вивчення і впровадження досвіду зарубіжних країн, передусім досвіду сусідніх держав, зокрема Польщі. До освітньої практики Польщі зверталися дослідники: Я. Гречка (особливості державно-громадського управління освітою в Польщі), А. Каплун (розвиток професійної школи сільськогосподарського профілю у Польщі в 1960-90-х роках), І. Ковчина (реформування польської загальної середньої і педагогічної освіти у 80-90-х роках ХХ ст.), К. Крашевські (наукові основи техніки як складова загальної освіти у початковій школі Польщі), Я. Морітц (система професійної підготовки вчителя і шляхи її оптимізації в умовах розвитку сучасної освіти в Польщі), В. Ханенко (проблема гуманізації виховання в контексті розвитку польської педагогіки міжвоєнного періоду), Л. Юрчук (стан і тенденції розвитку системи післядипломної педагогічної освіти у Польщі) та ін.

Окремого дослідження потребує проблема підготовки майбутніх учителів початкових класів засобами мультимедійних технологій у вищих навчальних закладах України на тлі досвіду зарубіжних країн, зокрема Польщі. Підготовці майбутніх учителів початкових класів у Польщі приділяли увагу такі вчені: К. Крашевські, В. Оконь, І. Пижик, В. Потенга та інші, в Україні – Н. Бібік, О. Біда, В. Бондар, О. Комар, Л. Коваль, Н. Кічук, І. Пальшкова, В. Радул, О. Савченко, Л. Хомич, І. Шапошнікова та ін.

Польські вчені активно працюють над пошуком оптимальних шляхів удосконалення системи підготовки вчителів початкових класів у вищих навчальних закладах. Одним із них польські дослідники вбачають удосконалення педагогічної освіти у формуванні професійної компетенції майбутніх учителів початкових класів, надаючи перевагу реалізації найефективнішим концепціям та моделям підготовки вчительських кадрів у сучасних умовах. Україна потребує інтенсивного розвитку процесу інформатизації системи освіти. Нагальним для вітчизняної освіти є впровадження в навчальний процес середньої та вищої школи нових мультимедійних технологій, без яких неможливий науково-технічний прогрес. Як бачимо, підготовка вчителя початкових класів засобами мультимедійних технологій є доволі актуальним питанням. Зауважимо, що Польща випереджає Україну за багатьма показниками успішного розв'язання цієї проблеми.

Професійна підготовка майбутнього вчителя початкових класів базується на філософії освіти, теорії педагогічних систем, теорії особистості та її діяльності, теорії інформації, дидактичних теоріях презентації наукових знань. Основним положенням концепції підготовки майбутнього вчителя є організована відповідним чином творча інформаційна діяльність студентів з використанням мультимедійних технологій спрямовується на створення професійно та особистісно значущих інформаційних продуктів, є основою зростання професіоналізму вчителя початкових класів, який працює в умовах мультимедійних технологій.

Зміст і методику професійної підготовки вчителя початкових класів необхідно орієнтувати на відповідність потребам мультимедійних технологій, запит на ринку праці на фахівців з високим рівнем знання мультимедійних технологій, динамічну структуру й творчий характер педагогічної діяльності, виховання мотивації до творчої інформаційної діяльності, неперервної освіти та постійного самовдосконалення використовуючи мультимедійних технологій.